

**ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО ГОРСКО СТОПАНСТВО И
ДЪРВООБРАБОТВАНЕ "СТЕФАН БОЖКОВ"**

4580 гр.Батак, ул. «Априлий» № 1, тел.03553 /23-31, GSM 0887282442, e-mail:

УТВЪРДИЛ,
НЕВЕНА КАВЛАКОВА
Директор на ПГГСД "Стефан Божков" гр. Батак

ПРОГРАМА

**ЗА ГРАЖДАНСКО, ЗДРАВНО, ЕКОЛОГИЧНО И
ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ
ЗА УЧЕБНАТА 2022/2023 ГОДИНА**

гр. Батак, 2022 година

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1. Програмата е изготвена съгласно НАРЕДБА № 13/21.09.2016 г. за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование; изм. и доп., бр. 80 от 28.09.2018 г., в сила от 28.09.2018 г.
2. Програмата е изготвена след анализ на потребностите на училищната общност и определя своите приоритети, свързани с гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование, които са част от стратегията на институцията по чл. 263, ал. 1, т. 1 от ЗПУО.
3. Програмата е утвърдена със Заповед № РД – 90/07.10. 2022 г.
4. Програмата определя институционалните политики за реализиране на ДОС по Наредба № 13/ 21.09.2016 г.

II. СЪЩНОСТ

Гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование са взаимносвързани и формират интердисциплинарен комплекс, насочен към придобиване на социални, граждански и интеркултурни компетентности и на компетентности, свързани със здравето и поддържането на устойчива околна среда.

III. НАСОКИ

1. Формиране на гражданско съзнание и граждански добродетели.
2. Създаване на модели на поведение у учениците за активно и ангажирано участие в демократичните процеси, протичащи в обществото.
3. Усвояване на социални знания и умения за своите права и задължения, и поемане на отговорности като членове на обществото.
4. Изграждане на култура на поведение в ученическата общност и готовност за участие в общоучилищния живот.
5. Развитие на умения за създаване или поддържане на здравословен стил и условия на живот и за доброволното адаптиране към поведение, благоприятстващо здравето.
6. Формиране на екологична култура, екологично съзнание и екологично поведение в тяхната взаимна връзка с оглед познаване на екологичните закони, защита, подобряване, управление и разумно използване на природните ресурси, както и опазване на природната среда и на екологичното равновесие.
7. Насочване към свободен и самостоятелен избор на образователен и професионален път за развитие и реализация.
8. Усвояване на знания за различни измерения на културните идентичности
9. Формиране на позитивно отношение към разнообразието във всички области на човешкия живот, на умения и нагласи за конструктивни взаимодействия в мултикултурна среда

IV. ЦЕЛИ

1. Подпомагане развитието и утвърждаването на младия човек като автономна и активна личност, която:
 - разбира и отстоява общочовешките ценности, ценностите на демокрацията и човешките права, участва в гражданския, политическия и социалния живот по отговорен, съзидателен и ефективен за себе си и за обществото начин;
 - познава институциите, структурата и процедурите на демократичното общество,

икономическите и политическите реалности на глобализиращия се свят;

- зачита значимостта на всяка човешка личност в многообразието от нейните идентичности, признава правото и ценността на различието, приема равнопоставеността на всички в общото социално пространство;

- осъзнава и цени своята културна идентичност;

- взаимодейства с членовете на семейството си, общността и другите хора по конструктивен и уважителен начин;

- изразява обосновано и критично гражданската си позиция;

- взема самостоятелни решения относно своето развитие, проявява инициативност и способност да си поставя цели, да планира и да обосновава действията си;

- носи отговорност за поведението си и оценява влиянието на постъпките си за своя живот и този на другите хора;

- подбира адекватна информация, продукти и услуги за подобряване на здравето и поддържа здравословен начин на живот за себе си и за околните;

- познава и спазва нормите за екологична култура и поведение с оглед опазване на природата и създаване на устойчива околна среда;

- познава механизмите на публичните институции и гражданското общество за прилагане на споделена отговорност за опазване на околната среда и проявява готовност за участие в тях;

- умее да прави връзки между отделни сфери на обществения живот и да разбира причините за социалните неравенства, екологичните и глобалните предизвикателства;

2. Функциониране на училището като автономна, активна и саморазвиваща се общност, която:

- възпитава в демократичните ценности;

- насърчава инициативност, отговорност, солидарност, социална чувствителност и критичност у всички участници в образователната система;

- утвърждава устойчива, включваща, демократична и здравословна среда, свободна от различните форми на агресия и дискриминация;

- изгражда и поддържа позитивен психологически климат и възможности за избори, свързани със здравето, екологията, гражданското участие, межкултурната толерантност, взаимното разбиране, зачитане и уважение;

- създава позитивна образователна среда за диалог между представителите на различните културни общности в зависимост от тяхната възраст и компетентности, включително и чрез формите на ученическото участие и самоуправление.

V. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ

1. Зачитане на човешкото достойнство и равните, неотменими права;

2. Плурализъм и толерантност;

3. Личностно отношение, аргументираност и убеденост, творческо и критично мислене;

4. Интердисциплинарност;

5. Практическа насоченост.

VI. РЕАЛИЗАЦИЯ

1. В процеса на придобиването на всички видове училищна подготовка.

2. Чрез учебното съдържание по общообразователните учебни предмети;

3. В процеса на придобиване на разширена подготовка;

4. В извънкласни и извънучилищни форми на работа;

5. Чрез проекти и дейностите по интереси;

6. В дейностите по обща подкрепа за личностно развитие;
7. Чрез ученическото самоуправление;
8. Чрез правителствени и неправителствени организации, Обществен съвет, Училищно настоятелство, УКБППМН, родителските комитети по класове.
9. В часа на класа.

ОРГАНИЗИРАНЕ НА ЧАСА

	Клас				
	VIII	IX	X	XI	XII
Патриотично възпитание и изграждане на националното самочувствие	4	4	4	4	4
Толерантност и интеркултурен диалог	1	1	1	1	1
Финансова и правна грамотност, вкл. и „Моето първо работно място“	2	2	2	2	12
Военно обучение и защита на родината		5	5		
Безопасност на движението по пътищата	4	4	4	1	1
Защита на населението при бедствия и аварии и катастрофи; оказване на първа помощ	5	5	5	3	3
Превенция на насилието, справяне с гнева и с агресията; мирно решаване на конфликти	2	2	2	2	2
Превенция на тероризма и поведение при терористична заплаха; киберзащита	2	2	2	2	2
Кариерно ориентиране			1		
Превенция и противодействие на корупцията	2	2	2	2	2
Електронно управление и медийна грамотност		1	1	4	
ОБЩО	22	28	29	21	27

*Извън тематичните области, министърът на образованието и науката може ежегодно да определя и други теми, по които да се работи в ЧК за осъществяване на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование.

VII. ЗАДАЧИ

1. Изграждане на култура на поведение в ученическата общност и готовност за участие в общоучилищния живот.
2. Изграждане на здравна и екологична култура.
3. Самостоятелен избор на професионална реализация.
4. Изграждане на национално самочувствие, общочовешки ценности и добродетели, продължаване на националните традиции.
5. Възпитаване на отговорност и дисциплинираност, на толерантност, праведливост и солидарност.
6. Формиране на гражданско поведение и културна осъзнатост
7. Физическо развитие и дееспособност
8. Стимулиране на творческата активност, развитие на интересите и възможностите на учениците.

VIII. ДЕЙНОСТИ И МЕРОПРИЯТИЯ

➤ **Възпитаване на отговорност и дисциплинираност чрез:**

1. Цялостната учебна, извънкласна и извънучилищна дейност.

Срок: постоянен

Отг: всички учители

2. Спазване на Правилника за дейността на училището, Правилника за безопасни условия на възпитание, обучение и труд, План за действие при бедствия, аварии, катастрофи, пожари. План за противодействие на училищния тормоз разработен на основание „Механизъм за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище, Етичен кодекс.

Срок: постоянен

Отг: всички учители

3. Изпълнение на дейностите от плана на класните ръководители с активното участие на учениците.

Срок: постоянен

Отг.: кл. ръководители

4. Избор на класни ученически съвети и Ученически съвет на ПГГСД „Ст. Божков” като орган на ученическото самоуправление.

Срок: септември 2022 г.

Отг.: кл. ръководители

➤ **Възпитаване на национално самочувствие, общочовешки ценности и добродетели, продължаване на националните традиции**

1. Честване на всички училищни празници (откриване и закриване на учебната година; официално връчване на дипломите и изпращане на зрелостниците; награждаване на отличили се ученици и учители; поддържане на училищна музейна сбирка и кът за съхраняване на училищното знаме).

Срок: постоянен

Отг: всички учители, УС

2. Запознаване и спазване на задължителните символи на Република България (национално знаме, държавен химн, герб, език, конституция и др.)

Срок: през учебната година

Отг: Юл. Желязкова

3. Отбелязване на празници и събития съобразно календара на световните, международните, европейските, националните, общинските, местните, професионалните и културните дати, празници, обичаи и традиции (беседи, кътове, презентации, табла и др.)

Срок: постоянен

Отг: всички учители, УС

4. Изграждане на система за сътрудничество с родители, институции, фирми, организации и др., имащи отношение към възпитанието.

Срок: през годината

Отг: всички учители

➤ **Здравно образование и екологично възпитание**

1. Изнасяне на здравни беседи от медицинско лице.

Срок: по план за ЧК

Отг: медицинска сестра

2. Разглеждане на здравни теми в ЧК – КОВИД 19, сексуална култура, наркомания, алкохолизъм, тютюнопушене, секти, здравословен начин на живот и др.

Срок: по план на ЧК

Отг.: кл. ръководители

3. Поддържане на градинката в двора на гимназията.

Срок: постоянен

4. Организиране на екскурзии и разходки сред природата.
Отг.: кл. ръководители
Срок: през годината
Отг.: всички учители
5. Включване в инициативата „Да изчистим България за един ден“.
Срок: по график
Отг.: кл. ръководители
6. Организиране на училищни кампании подкрепящи здравето и опазването на околната среда.
Срок: постоянен
Отг.: кл. ръководители
7. Изнасяне на лекции за оказване на първа помощ (нараняване на меките тъкани; навяхване, изкълчване и счупване на кости; изкуствено дишане; измръзване и изгаряне).
Срок: по плана за ЧК
Отг.: медицинска сестра
8. Организиране на практически занятия за поведение при бедствия, аварии и катастрофи.
Срок: през годината
Отг.: Директор, екип

➤ **Формиране на гражданско поведение и култура**

1. Участие в различни форми на ученическо самоуправление и представителство.
Срок: през годината
Отг.: кл. ръководители, УС
2. Проучване на мненията, нагласите и очакванията на учениците относно процеса и съдържанието на училищното образование и предложения по училищния живот.
Срок: м. октомври 2022 г.
Отг.: кл. ръководители
3. Организиране на дебати по социално значими граждански проблеми в часовете по общообразователните дисциплини.
Срок: през учебната година
Отг.: учителите по ХД
4. Провеждане на „Ден на отворените врати“.
Срок: м.V. 2023 г.
Отг.: всички учители
5. Развиване на младежкото лидерство чрез организиране на доброволчески дейности във и извън училище.
Срок: през учебната година
Отг.: класните съвети, УС
6. Организиране на училищни кампании подкрепящи толерантността, социалната чувствителност, правата на човека и пр.
Срок: през учебната година
Отг.: класните съвети, УС
7. Организиране на срещи с представители на различни организации (МВР, МКБПМН, общинска администрация и др.), имащи касателство при формирането на гражданско поведение и култура у учениците.
Срок: през годината
Отг.: кл. ръководители

➤ **Развиване на физическа дееспособност**

1. Провеждане на спортни празници, туристически походи, излети, спортни игри, турнири.
Срок: постоянен
Отг.: учителят по ФВС, кл. р-ли

2. Участие в общински и областни спортни състезания.

Срок: през годината
Отг.: учителят по ФВС

➤ **Стимулиране на творческата активност, развитие на интересите и възможностите на учениците**

1. Участие в олимпиади, общински, регионални и национални ученически конкурси.

Срок: по график
Отг: всички учители

2. Разработване и изпълнение на младежки проекти.

Срок: постоянен
Отг: всички учители

3. Организиране на изложби, кътове и експозиции, представящи творческите постижения на учениците.

Срок: постоянен
Отг: учителите специалисти

4. Участие в национално състезание „Горски многобой”

Срок: май 2023 г.
Отг: учителите специалисти

5. Участие в клубове и неформални групи по интереси.

Срок: през учебната година
Отг.: класните съвети, УС

IX. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ПОЛИТИКИ

Институционалните политики за подкрепа на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование са насочени към изграждане и поддържане на демократична училищна организационна култура, която насърчава спазването на споделени правила, процедури, традиции и колективни ценности.

Институционалните политики за подкрепа в ПГТСД „Ст. Божков“ са:

1. Определянето на училищни ритуали, свързани със:

- откриването и закриването на учебната година;
- официалното раздаване на дипломите за завършено средно образование и изпращане на завършилите зрелостници;
- награждаване на отличили се ученици и учители;
- поддържане на училищна музейна сбирка и кът за съхраняване на училищното знаме;

• честването на националния празник, на официалните празници, на дните на национални герои и будители, на празника на патрона на училището;

- традиционни срещи на бивши възпитаници на училището;
- лого на училището
- почетна грамота
- летописна книга
- почетен плакет и почетна значка при честване годишнини на училището;

2. Подкрепа на инициативността и участието на учениците чрез включващи демократични практики, като:

- участие в различни форми на ученическо самоуправление и представителство;
- организиране на доброволчески дейности във и извън училище;
- организиране на училищни кампании, подкрепящи здравето, толерантността, социалната чувствителност, правата на човека, опазването на околната среда и пр.;
- организиране на училищни празници и събития съобразно календара на

световните, международните, европейските, националните, общинските, местните, професионалните и културните дати и празници;

- развиване на младежкото лидерство;
 - участие в клубове и неформални групи по интереси;
 - реализиране на форми на посредничество, решаване на конфликти, превенция на агресията;
 - въвеждане на практиката на ученици-наставници за превенция на конфликти, отпадане от училище и др.;
 - проучване на мненията, нагласите и очакванията на учениците относно процеса и съдържанието на училищното образование и предложения по училищния живот;
3. Възпитание в трайни навици за отдаване на почит и израз на националното самосъзнание чрез:

- изслушване на националния химн в тържествени за държавата и училището моменти;
- поставяне на националния флаг на фасадата на училището.

4. Създаване на родителски комитети за подпомагане дейността на класният ръководител

5. Създаване на постоянно действащ екип, сформирани по ред и за срок, определен в правилника за устройството и дейността на гимназията

X. КОНТРОЛ

1. Контролът по провеждане на възпитателната работа се осъществява от Директора.
2. Контролът се осъществява съгласно настоящия план и плана за контролната дейност на Директора.
3. Резултатите от контрола се отчитат на заседание на ПС.

XI. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ПО ВСЕКИ ЕДИН ОТ ЕЛЕМЕНТИТЕ НА ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНИЯ КОМПЛЕКС

ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ	
Област на компетентност	Знания, умения и отношения В резултат на обучението ученикът:
Междоличностни отношения	показва умения за: изслушване, задаване на въпроси, перифразирание, даване и приемане на обратна връзка, споделяне и др.; решаване на конфликт; изясняване на собствените и чуждите ценности и очаквания във взаимоотношенията; изразяване на обич и близост; описва и интерпретира понятията приятелство и интимно партньорство-роли, права и отговорности; демонстрира разбиране за семейството като социална единица, за различните роли, права и отговорности в него и тяхната динамика в жизнения цикъл; демонстрира знания и умения за влизане в различни социални роли (ролева пластичност); описва и обяснява груповите процеси и роли, принадлежност към групи, лидерство; демонстрира умения за критично осмисляне на влиянията на културата, традициите, медиите върху взаимоотношенията
Социална среда	анализира проблеми на училищната общност, участва в диалог между заинтересованите страни, създава и осъществява проекти за развитие на училището като демократична общност
Права на човека	познава равнищата на публичното управление и познава правомощията на местни властови институции и процедурите за

	взаимодействие на гражданите с тях; познава правата на групи със специални нужди- деца, хора с увреждания, малцинства; разбира правата на човека като рамка, която може да служи за борба с несправедливостите (напр. с корупцията, дискриминацията, неравноправието); запознат е с принципите и целите на електронното управление и може да участва на практика в прилагането му за лични и за обществени цели
Демократично гражданство	осъзнава статуса на гражданина и ролята му в публичния живот, разбира спецификата и значението на гражданското общество и различните форми на гражданска активност; осъзнава отговорността на отделния индивид в гражданското общество
Идентичности и различия в обществото	познава различни форми на расизъм, както и успешни практики за тяхното преодоляване; анализира ефективността на държавни политики за интеграция на групи със специални нужди от гледна точка на гарантиране на техните права и на концепцията за качество на живот
Власт, политика и демократични ценности	познава основните характеристики на модерните политически идеологии (ляво и дясно) и умее да прави анализ на политическия процес; разбира важността на активната позиция на гражданина и неговото взаимодействие с институциите за преодоляване на негативни общественополитически явления и създаване на възможности за устойчиво политическо, икономическо и социално развитие; осъзнава значението на демократичните ценности и на демократичните институции за формирането на гражданска национална идентичност
Социална политика, справедливост и солидарност	осъзнава справедливостта и солидарността като основания на обществения живот в контекста на европейските ценности и проявява готовност за солидарни действия с нуждаещи се; запознат е с принципите и формите на хуманната социална работа, с актуални социални политики на държавата и социални проекти на НПО
Глобализация, плурализъм и толерантност	осъзнава необходимостта от предефиниране на ключови понятия, като мир, война, справедливост, власт, толерантност, развитие пред лицето на съвременни глобални проблеми, като тероризма, бежанските кризи, екологичните проблеми и климатичните промени, анализира явления от обществения живот в страната, Европа и света от гледна точка на понятията за плурализъм и толерантност

ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ

Област на компетентност	Знания, умения и отношения В резултат на обучението ученикът:
Психично здраве и личностно развитие	обяснява и анализира етапите на жизненото развитие на човека; демонстрира умения за справяне с промените, свързани с юношеството като етап на жизненото развитие; показва умения за отстояване на личния избор при зачитане на правата на другите хора; демонстрира умения за критично осмисляне на влиянието на средата-семейството, връстниците, групата, значими хора и образи, средствата за масова информация, култура, традиции, социални норми, ценности, митове, вярвания върху личността (начина, по който човек възприема себе си и другите, неговите

	избори и поведение); умее да изяснява и отстоява собствените ценности и избори; анализира собствения стил на вземане на решения и последствията от него; идентифицира и решава проблеми; умее да си поставя дългосрочни житейски цели; идентифицира собствените си чувства и анализира връзката им с поведението; изразява собствените чувства по конструктивен начин
Физическо развитие и дееспособност	анализира влиянието на личното поведение и навици върху различните системи и здравето; демонстрира здравословни избори във връзка с промените, които настъпват в процеса на растежа и развитието; поддържа оптимално равнище на физическа дееспособност
Превенция на употребата на психоактивни вещества	описва влиянието на психоактивните вещества върху репродуктивното здраве и бременността (плода); показва умения за анализ и критично осмисляне на влиянието на социалните модели, социалната среда, култура, традиции, медии, семейство, връстници, приятелски групи, за употребата или неупотребата на психоактивни вещества; показва умения за намиране и осъществяване на алтернативни на употребата на психоактивни вещества начини и дейности за: приобщаване към групи, справяне със стрес и тревожност, за позитивни преживявания
Безопасност и първа помощ	анализира факторите, които водят до злополуки и насилие; показва умения за идентифициране на ситуации на насилие и злополуки и избор на стратегии за избягването им; обяснява връзката на алкохола и другите наркотици със злополуките и насилието; демонстрира умения за решаване на конфликти; демонстрира умения за оказване на първа помощ при удавяне, транспортиране на пострадали, при ухапване от животни; умее да предлага и оказва помощ при злополуки и в ситуации на насилие
Сексуално здраве и сексуално преносими инфекции	описва предимствата и ограниченията на различните методи на контрацепция и начините на тяхното използване за предпазване от нежелана бременност, болести, предавани по полов път, ХИВ/СПИН; изброява местата, където може да получи специализирана помощ и консултиране, и разбира необходимостта от тях; осъзнава, че родителството е въпрос на избор, и отговорността, свързана с него; демонстрира основни знания и умения за бъдещо родителство; умее да изразява своята сексуалност, съобразявайки се с желанията, суверенитета и правата на другите; умее да договаря безопасни сексуални отношения; показва умения за предпазване от нежелана бременност, болести, предавани по полов път, ХИВ/СПИН; има нагласа за отговорно сексуално поведение спрямо себе си и другите; показва толерантно отношение към хора с различно сексуално поведение и начин на живот
Хранене	диференцира индивидуални, семейни и културално обусловени различия по отношение начина на хранене; умее да анализира влиянието на средата- семейство, приятели, национални традиции, върху личния избор на начин на хранене; умее да анализира и оценява следствията от използването и съчетаването на различните видове храни; умее да съставя лично седмично меню, съобразено с потребностите на възрастта и

	растежа в периода на юношеството; умее да анализира връзката между калориите, активността и теглото и да подбира своето дневно и седмично меню съобразно своите потребности и факторите на средата – наличност на храни, социални и културални особености; описва опасностите от предприемане на действия за рязко намаляване на теглото
--	--

ЕКОЛОГИЧНО ОБРАЗОВАНИЕ	
Област на компетентност	Знания, умения и отношения В резултат на обучението ученикът:
Вода, почва, въздух	интерпретира информация за замърсяването на въздуха в големи градове и населени места; коментира замърсяването на въздуха от транспорта, индустрията и бита; определя понятието „Горещи точки на замърсяване“; познава основните замърсители на въздуха – фини прахови частици, серни и азотни оксиди, тропосферен озон и др., както и специфични замърсители – сероводород, амоняк, летливи органични съединения, фреони и др.; описва и класифицира видове замърсяване на почвите и оценява влиянието му върху околната среда и човешкото здраве; разработва идеи и проекти за опазване на чистотата на водите и водните басейни; използва методи да пести водата в дома си и да опазва нейната чистота; анализира настъпилите промени в населеното място, в което живее, и дава оценка на положителните и отрицателните им страни
Енергия и климат	използва източници на общедостъпна информация за възможните въздействия върху атмосферата и околната среда от производството на енергия от различни източници при работа по различни проекти; проверява хипотези и аргументира възможни решения и обосноваване на позиции за балансирано и щадящо природата потребление на енергийни ресурси; работи в екип за обсъждане на идеи и участва в дейности, свързани с промяна в потребителското поведение, с цел намаляване на емисиите на парникови газове в атмосферата; описва механизми за намаляване на емисиите на парникови газове (Европейска схема за търговия с емисии на парникови газове, Схема за доброволно намаление на емисии); анализира последствията от климатичните промени върху екосистемите и техния капацитет да осигуряват устойчив приток на храна, енергия и вода; интерпретира необходимостта от адаптиране към изменението на климата и смекчаване на последиците от климатичните промени; разработва идеи и проекти за адаптация към изменението на климата
Биологично разнообразие	разграничава различни устойчиви практики за възобновяване на природните ресурси и формулира ползите за обществото, в това число финансови и социални; сравнява биологичното разнообразие в естествена екосистема и агроекосистема; посочва основните заплахи при превръщането на определени територии в агро-екосистеми; познава термина монокултура; разграничава понятията трансгранична защитена територия, Национална екологична мрежа Натура 2000, Европейска мрежа Натура 2000, Парк на мира; коментира ролята на националните и наднационалните защитени територии за опазване на

	биологичното разнообразие; систематизира и проверява причините и заплахите, водещи до намаляване на биологичното разнообразие и изчезване на определени видове; прилага практически методи за оценка на състоянието на биологичното разнообразие
Потребление и отпадъци	формулира кръговрата на материалите и обяснява различни начини за обработване и рециклиране; изброява различни прости и многокомпонентни материали, използвани във всекидневието; коментира понятията „кръгова икономика“, „зелена икономика“, „синя икономика“; анализира примери за успешни инициативи от света и от мястото, в което живее, за справяне с отпадъците, които носят финансови и социални ползи за обществото; посочва основните принципи за третиране на различни видове отпадъци, като депониране, рециклиране, компостиране, изгаряне; коментира ползи и заплахи от различните видове третиране; аргументира разделното събиране на отпадъци като подход за управление на отпадъците; коментира основните принципи на управление на отпадъците, като принцип на предотвратяването, принцип „Замърсителят плаща“, принцип на предвидливостта, принцип на близостта
Общество и околна среда	обяснява механизмите, с които разполагат институциите и гражданското общество, за прилагане на споделена отговорност за опазване на околната среда; участва в обществени кампании на екологична тема и в дейности на организации, занимаващи се с опазване на околната среда; демонстрира солидарност и сътрудничество с различни обществени субекти за постигане на общи екологични цели

ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ	
Област на компетентност	Знания, умения и отношения В резултат на обучението ученикът:
Културни идентичности	познава механизми за конструиране на национална, етническа и религиозна идентичност; оценява ефектите от влиянието на културни и социални фактори върху междуетническите и междурелигиозните отношения
Културна осъзнатост	изследва културно обусловени различия в живота на етнически и религиозни общности у нас – степен на контекстуалност, степен на индивидуализъм, отношение към властта, степен на избягване на несигурността и др.; умее да преценява критично публикации в медиите и изяви в социалните медии, които се отнасят до междуетническите и междурелигиозните отношения
Културни различия, толерантност и конструктивни взаимодействия	познава културноисторическите основания на религиозната и междуетническата толерантност; разбира съхраняването на културно-историческото наследство като споделена отговорност на различните културни общности; разграничава видове публични политики, отнасящи се до интеркултурните отношения, като асимилация, авто/сегрегация, интеграция; участва в дискусии относно значими събития и проблеми, свързани с интеркултурните взаимодействия; може да се включва в разработването и реализирането на проекти, които имат за предмет интеркултурни отношения

Интеркултурно образование и права на човека	познава различни схващания за човешки права в зависимост от съответния цивилизационен контекст; осъзнава легитимността на законовата уредба за защита на човешките права у нас; познава институционални механизми за реагиране при нарушаване на човешки права; проявява готовност за защита на собствените и чуждите човешки права
---	---

*Забележка: Изпълнението на дейностите, предвидени в програмата, трябва да бъдат съобразени със ситуацията в Р България за ограничаване на COVID-19.